

Xocalıdan sonrakı xocalılılar...

Onlar yurdlarına qayıdacaqlarına inanırlar

Xocalı soyqırımını zamanı yüzlərlə soydaşımızın həyatına son qoyuldu. Bütöv bir şəhər məhv edildi. Günahsız insanlar ağır işgəncələrə məruz qalaraq isti ocaqlarından didərgin düşdülər. Azərbaycanın əzəli torpaqları düşmən tapdağı altında qaldı. Amma faciənin acı fəsadları bununla bitmədi: soyqırımını Xocalıdan sonrakı xocalılıların da taleyini dəyişdi, onların yaddaşı kimi, sonrakı həyatlarında da dərin izlər buraxdı. Xocalı adlı Vətən dərdi dünyaya yeni göz açan körpələrin köksündə özü ilə bərabər boy atdı...

Xocalıdan olan bir neçə gəncə söhbət zamanı bunun bir daha şahidi olduq. Onlar Xocalını görməyiblər. 24 il əvvəl orada nə baş verdiyini yalnız böyüklərindən, müəllimlərindən eşidib, kitablardan, qəzet və jurnallardan oxusalar da, bu faciədən elə böyüklər qədər də "pay" götürüblər. Xocalı faciəsi olmasaydı, onlar da belə qayğılı görünməz, Vətən həsrəti çəkməzdilər və bu gün Xocalı onlar üçün sinə dağı yox, ən xoş xatirələrin ünvanı olardı.

Aygün İsmayılova:

- 3 aylıq uşaq olanda atamızı itirmişdik, iki yaşım olmamış da yurdumuzu, doğma ocağımızı itirdik, həm də çox dəhşətli formada. Faciə zamanı 3 gün mühasirədə qalmışım və anamız 3 azyaşlı övladını çətinliklə xilas edib. Təsəvvür edin, ən böyüyümüzün 6, kiçiyimizin isə yaş yarımı olub. Bir qadın bizi qarlı, çovğunlu havada bir neçə kilometr gizlədə-gizlədə aparıb, yağının pəncəsindən xilas edib. Mühasirədə olduğumuz 3 günün 2-ni meşədə olmuşuq. Mən soyuqdan, aclıqdan çox ağlayırmışam. Çörək istəyəndə anam məcbur olub mənə qar yedirdib ki, səsimi kəsim. Hətta düşmənin əlinə keçməyə dəyə, anam mənə boğmaq da istəyib. Çünki mənə görə onlarla qadın, uşaq əsir düşə bilərdi. Sonra anamdan mənə başqa qadın alıb paltoya büküb ki, səsım eşidilməsin. Beləcə, min bir zülmə xilas ola bilmişik.

Aygün deyir ki, Xocalını, orada törədilən qırğınları xatırlamasa da, elə bil, Xocalını öz ayaqları ilə küçəkəküçə gəzib, oradakı sonuncu gecənin bütün faciələrini yaşayıb. O, indi müəllimədir, orta məktəbdə işləyir. Onunla yanaşı, övladları, şagirdləri də Xocalının tarixi, Xocalı soyqırımını zamanı Azərbaycan xalqının başına gələn müsibətləri yaxşı bilirlər. Bu faciə onların taleyini dəyişsə də, Vətənə, doğma torpağa olan sevgisini dəyişməyib.

Elmir Əliyev:

- Elə gün olmaz ki, biz Xocalı, orada baş verənlər haqqında danışmayaq. Ağlımız yenicə kəsəndə Xocalı faciəsini qorxulu nağıllar kimi bir-birimizə danışar, olanları xatırlayırdıq. İndi isə 26 yaşındayam, bu faciəni olduğu kimi-dəhşəti ilə dərk edirəm, valideynlərimizin, elimizin hansı vəhşiliklərlə üzleşdiyini başa düşürəm.

Atam Muradxan Əliyev döyüşdüyü üçün bizi anamızla yola salıb özü orada qaldı, 12 günlük mühasirədən sonra o da xilas ola bilmişdi. Əmilərim döyüşüblər, Milli Qəhrəman Əlif Hacıyevin dəstəsində olublar. Ancaq məlum məsələdir ki, nizami ordumuz yox idi. Özünümüdafiə dəstələri, vətənin qeyrətli oğlanları nə qədər səy göstərsələr də, düşmənin qarşısında duruş gətirmək çətin olub, çünki onlar ağır texnika ilə silahlanmışdılar və çox idilər. Onlar yerə-göyə sığmayan vəhşilik edir, insanların fəryadına məhəl qoymurmuşlar. Faciə zamanı tamamilə məhv olan ailələrdən biri də atamın əmisinin ailəsi idi.

Elmir deyir ki, bu hadisə olmasaydı, həyatımız tamam başqa olardı. Düzdür, bizə dövlət tərəfindən xüsusi qayğı göstərilir, heç nədən korluğumuz yoxdur. Ancaq yaşa dolduqca doğduğumuz yer bizi daha çox özünə çəkir.

Əmanət Abışov:

- Xocalıdan çıxanda 1 yaşım olub və təbii ki, faciədən heç nə xatırlamıram. Ancaq valideynlərim bu barədə o qədər danışblar ki, sanki hər şey gözümün qabağında baş verib. Ona görə orta məktəbdə bu barədə müəllimlərimdən eşitdiklərimi, kitablardan oxuduqlarımı gördüyüm hadisə kimi qavramışam.

Bəzən elə olur ki, istəyirəm silaha sarılıb, düz Xocalının mərkəzinə qədər gedim. Atamın böyüdüüyü evə, kəndə yaxından tamaşa edim, ayağımı mən də o yerlərə basım. Hamı oranın gözəl yer olmasından danışır. Biz gənclər isə məhdud sayda fotolar və ya internet üzərindən yayımlanan kiçik görüntülərlə kifayətlənməli oluruq. Ancaq harada və hansı şəraitdə yaşamağımızdan asılı olmayaraq, Xocalı bizim ata yurdumuzdur və mütləq ora qayıdacağıq. Orada dinc əhalini qırıb soyqırımını törədənlərin cəzası nə vaxtsa veriləcək. Biz isə Xocalı soyqırımının dünyada tanıtılması və təbliğində fəal iştirak etməliyik.

Söhbət etdiyimiz 13 yaşlı **Ləman Kərimova** Xocalı hadisəsindən 11 il sonra dünyaya göz açsa da, orada baş verənləri böyüklərdən az bilmir: "Xocalıda bizim valideynlərimizə, ata-babalarımıza işgəncə verilib. Mən bu barədə çox oxumuşam, çox eşitmişəm. Anamın başına gələn əhvalatları bilsəniz, dəhşətə gələrsiz".

Ləmanın anası Dürdanə Ağayeva Xocalı faciəsi zamanı 8 gün əsirlikdə olub. Həmin vaxt 20 yaşlı olan Dürdanə çox ağır işgəncələrə, ağrı-acılara məruz qalıb. Rabitəçi olduğuna görə ermənilər ona daha ağır sarsıntılar yaşadıblar. D.Ağayevanın Xocalı faciəsindən və əsirlik həyatından bəhs edən "8 gün cəhənnəm əzabı görmüş qadın" kitabında bu barədə geniş və dəqiq yazılıb.

Ləman anasının ağrı-acılarını lap kiçik yaşından dərk etməyə başlayıb. Elə bil, anasının başına gələn onun gözü qarşısında baş verib. Odur ki, yaş az olsa da, düşməne olan qəzəbini, nifrətini gizlədə bilmir. Hətta bu barədə bir neçə şeir də yazıb.

* * *

Bəli, Xocalıda törədilən qətləmə təkcə xocalılıların yox, hər bir azərbaycanlının sinəsinə sağalmaz dağ çəkib. Bu faciə heç vaxt unudulmayacaq, əksinə, illər keçdikcə yaraların qaysağı bir az da artacaq, ruhumuz daha da rahatsız olacaq... Torpağımızı düşmən tapdağından azad edib yurdumuza qayıdanacan!

Bu gün hər bir xocalılı gənc inanır ki, qisas günü gec-tez çatacaq və Azərbaycanın işğal olunmuş bütün torpaqları, o cümlədən Xocalı düşmən tapdağından azad ediləcək. Xocalılı gənclərin dili ilə desək, ümidimiz üzülməyib, bilirik, o torpaq bizimdir, yurdumuz oradır və gec-tez o yerlərə qayıdacağıq.

Elnur HADIYEV,

"Azərbaycan"